

Turnosmučarski slovarček

Bolj šaljivo razumevanje turnosmučarske terminologije

Besedilo: Jure Markič

Ker se bo turnosmučarska sezona v kratkem spet začela, je zadnji čas, da svoj lonček pristavimo tudi tisti, ki se s turnim smučanjem ukvarjamo bolj teoretično. Svoj prispevek k razvoju turnosmučarske znanosti začenjam s hipotezo, da se je z množičnim navalom zelencev na bele strmine začel vdor vrste nestrokovnih izrazov v turnosmučarsko terminologijo. Nekateri od teh izrazov so se celo »prijeli« in se začeli nekritično uporabljati, spet drugi so s prvimi zvončki odšli v večno pomlad. Ker menim, da je treba reči bobu bob ali, kot pravimo v planinstvu, klinu klin, sem se odločil za znanstveno analizo uporabljenih izrazov, ki bodo verjetno blagohotno rabili tudi mlajšim rodovom. Slovar seveda ni zaokrožena celota in verjamem, da bo kdo z veseljem še kaj dodal; poleg tega tokrat zaradi omejenega prostora obravnavamo le troje zanimivih področij – opremo, smučarske sloge ter vrste snega. Morebiti se bo kdo kdaj na podoben način lotil tudi drugih področij planinske (in gorniške, da ne bo zame-re) znanosti.

Slovar je razdeljen tako, da je razumljiv vsake-mu laiku in ne potrebuje dodatnih pojasnil. Vse-buje le izraze, katerih pomen se je izkristaliziral v dolgih letih uporabe.

Oprema

Smučiči: Po mnenju nekaterih celo najpomem-bnejši del opreme turnega smučarja. Dvoje lese-nih deščic, za lažje premagovanje skal na poti spredaj zakrivljenih navzgor. Na zgornjem delu se jih bolj ali manj uspešno drži okovje. Spodaj ima-

jo raznobarno maso, katere namen ni povsem ja-sen. Najverjetneje je za zaščito smučič pri transpor-tu od tovarne do prodajalne. Vsekakor si vsak pra-vi turni smučar dokaj uspešno prizadeva, da bi se nadležnosti na spodnji strani čim prej znebil. Po-dobno je tudi z robniki smučič, ki so hudo nevarni za floro in favno na poti turnega smučarja. Zato jih je treba čim prej otopiti ali po možnosti celo odtrgati. Nekateri se po strmini spuščajo tudi z do-ma malce obdelanim »plohom«, ki ga slovesno imenujejo bord, ali še ne povsem odraslimi smuč-imi – bigfutkami.

Turno okovje: Zanimive naprave na smučeh, ki smučarju ponavadi ob najmanj primernih trenutkih demonstrirajo svojo samozaščitno naravo: izmet navzgor, levo ali desno, ob slabi pritrditvi pa so možne tudi druge kombinacije. Okovje je kompaktno, a vseeno polno drobnih detajlov, ki po vratolomnih prekopicenjih dajejo poseben užitek (imenovan tudi efekt puzzle) ob iskanju da-leč naokoli in vnovičnem – ponavadi neuspešnem – sestavljanju.

Turni čevlji (da malce jezimo lektorje – pan-cerji!) so dvoživke, od katerih se pričakuje, da bo-do povsod uživale. Na spodnji strani se jih ponava-di drži bolj ali manj obrabljen podplat, ki naj bi omogočal (ne)varno hojo. Treba je poudariti, da iz doslej še ne povsem raziskanega vzroka notranja stran pušča na koži smučarja posledice, ki jim pra-vimo tudi žulji.

Palice: Potrebna opora ob smučanju. Izvedbe so različne. Izredno primerne in tudi cenovno ugodne so leskove veje, včasih si lahko pomagamo tudi z različnimi krepelci, ki jih najdemo ob poti.

Opozorimo pa naj, da njihova trdnost ni vedno v skladu z vsemi narodnimi in mednarodnimi standardi. Poleg omenjenega lahko sem in tja najdemo tudi razne kovinske izvedbe. Te so zelo primerne, če nas ujame nevihta, saj močno privlačijo strelo in jih lahko uporabimo za strelovod. Vedno pogostejše so tudi raztegljive palice. So zelo praktične. Če izgubimo en del, lahko preostala dva še vedno raztegnemo na primerno dolžino. Iz bogatih izkušenj uporabnikov naj povzamemo, da je k tem palicam nujna tudi dodatna oprema – lepilni trak in več vrvi. Tako nam včasih uspe palico zvezati in zlepiti skupaj, da omogoča dejansko uporabo.

*Proti Veliki Babi, zadaj Bogatin in Mahovšček
(foto: Peter Pehani)*

Psi: Dvoje podivjanih živali, ki se medsebojno spoprimeta in ju v mrzlih jutrih lahko ločimo brez večjih poškodb le ob pomoči krpanovsko močnega znanca. Ko ju pravilno namestimo na smuči, postaneta praviloma izjemno krotka in se ne zagrizeta v nič več. Včasih pobegneta in se moramo vračati ponju.

Žolna ali pips: Zelo pomembna turnosmučarska priprava, namenjena uničevanju mrčesa. Omenimo naj, da je žolna seveda ekološko neoporečnejša, pips pa brez dvoma učinkovitejši za lokalno uporabo (npr. pod pazduho). Nekateri navajajo tudi njun pomen pri reševanju izpod plazov, vendar ta funkcija še ni zadosti raziskana.

Nahrbtnik: Samoučilna naprava, ki jo posameznik, odvisno od svojih sado–mazohističnih teženj, bolj ali manj napolni z vrsto ponavadi povsem nepotrebnih zadevščin. Se pa včasih med vso šaro najde tudi kakšna koristna stvar – npr. hrana (ne smejo manjkati ribice v konzervi in domača klobasa) ter pijača (tu je stvar že bolj prepuščena domišljiji, kakšno primerno grelno sredstvo pa je pač obvezno). Ob tem naj le opozorimo, da nekateri že omenjene grelne pripomočke rahlo napačno označujejo tudi kot prvo pomoč. Ta sicer res lahko vsebuje tudi alkohol, vendar v malce čistejši in tako žal ne preveč pitni obliki.

Cepin in dereze: Dvoje zelo nevarnih pripomočkov z vrsto ostrih izrastkov. Čakamo še na navodilo ministrstva za notranje zadeve glede uvrstitve med hladno orožje po Zakonu o orožju. Razmišlja se celo, da bi moral vsak imetnik opraviti izpit iz poznavanja orožja, zdravniški pregled s posebnim potrdilom psihiatra itn. Pripomočka sta še posebno nevarna za samopoškodbe ali vsaj razparanje (po možnosti tujih) kakovostnih hlač. Zadnje se glede na znane primere ob udeležbi nasprotnih spolov utegne končati zelo neprimerno – ne v bolnišnici ali pred sodnikom, temveč kar pred matičarjem. To še dodatno kaže na izjemno nevarnost priprav in nujnost, da se uporaba strogo omeji in spravi pod ustrezen nadzor.

Modni dodatki: Naj mi bo oproščeno, toda zaradi popolnosti podane informacije naj navedemo natolcevanja, da so za množični razmah le–teh krivi nesrečniki, ki se na izhodiščih ponosno postavijo poleg zleščenege lepota z oznako LJ na registrski tablici. Mi tem zlohotnim obtoževanjem (javno seveda) ne moremo slediti. Modni dodatki so predvsem oprema, ki je tako nova, da niti v tovarnah še ne vedo, da jo delajo. Mednje pa uvrščamo tudi predmete, katerih uporabnost še ni povsem raziskana, nas pa odločni nastop njihovih lastnikov prepričuje, da so nujno potrebni.

Fotoaparati: Nujni del opreme. Z njim beležimo bolj ali manj uspešne smučarske poskuse sotrpinov. Lahko nam rabi tudi kot sredstvo za zbiranje dokaznega gradiva za uveljavljanje odškodninske odgovornosti pravega povzročitelja strmih in bolj ali manj zasneženih pobočij. Vendar naj opozorimo, da učinkovitega načina privedbe toženca na sodišče doslej še niso našli. Osebnega odhoda k njemu pa, vsaj predčasno, seveda ne priporočamo ...

Smučarski slogi

Smučarija: Danes že povsem izumrl slog turnega smučanja. Ker pa naj naš slovarček zajame tudi nekaj zgodovinskih izrazov, ga vseeno omenjamo. Pomenil je smučanje po snegu, beli snovi, ki je omogočala idealno drsenje smuč. Smuka se je začela na vrhu hriba in se končala pri prevoznem sredstvu (ko je bila smučarija še možna, so bili to predvsem različne živalske vprege, kolesa za premožnejše in pozneje prvi parni vlaki).

Kombinacija: Včasih predvsem poznopomladanska, dandanašnji pa včasih kar celosezonska panoga. Pri njej navdušenci kombinirajo dva ali celo več slogov (npr. vijuganje po krpah snega, preskakovanje kamenja in skal, drsanje po ledu, plezanje po borovcih – skrotju, hitrostno zaustavljanje na travi).

Soderacija: Zelo izpiljen in priljubljen slog. V temeljih je pomenil vožnjo prek manjših ali večjih kopnih odstavkov. Nekateri pa so slog tako izpili, da se snegu, ki se – bog ne daj – pojavi na njihovi poti, bolj ali manj uspešno izogibajo.

Akrobatski skoki: Zelo atraktivna dejavnost, še posebno priljubljena pri turnosmučarskih fotografih. Udeleženci izvajajo bolj ali manj zahtevne akrobatske figure, od prevalov in preskokov do t. i. špage. Najbolj izkušeni izzivajo usodo tudi s skoki prek naravnih ovir ali celo v globino (podvrsta skokov v daljavo). Ker pa je za postavitev rekorda nujno preživetje tekmovalca (v bolj ali manj celi obliki), je že od povojnega obdobja nedosegljiv dosežek doskok v Slovensko grapo v Steni.

Alpinistično smučanje: Kaskadersko spuščanje po strmih odstavkih sten, grap, prepadov. Posebno izzivalno je hitrostno alpinistično smučanje, pri katerem posamezniki skušajo čim hitreje priti

v dolino. Posledice so včasih tudi močno boleče.

Prosti slog: Poteka po skrotju; smučar izvaja skoke, prevale, premete in podmete. Gibi so včasih podobni plezanju v steni, včasih plezanju po drevju, največkrat pa spominjajo na gibe, zamaha in poskoke, kakršne je izvajal pračlovek, ki se je spuščal z drevesa na trdno zemljo. Slog je med smučarji vedno bolj priljubljen, naravovarstveniki pa se s tem (kot ponavadi) ne morejo sprijazniti. Opozarjajo na posledice, ki jih človek kot del narave ob takšni dejavnosti utrpí. Gre za razne praske, zbode, vbode, zlome in prelome.

Vrste snega

Pršič: Lahek sneg, posebno priljubljen za smučanje. Resnica je včasih tudi drugačna. Ponekod namreč s količino namestitve na smučarska pobočja pretiravajo. Vožnja skozi zamete pršiča pa je težavna in včasih tudi nevarna (lahko se izgubiš v njem ali celo srečaš lačnega tirolskega jetija). Nekateri omenjajo tudi možnost, da se nenadejano znajdeš v hitrem prevoznem sredstvu v dolino, imenovanem tudi plaz.

Led: Trdna snov, zelo obremenjujoča za robnike smuč, zato smučanje po njej odsvetujemo. Tudi padci so ponavadi bobneči in boleči. Manjša področja se dajo za smuko primerno obdelati z električnim kaloriferjem ali kakšno drugo grelno napravo.

Voda: Označujemo jo tudi juga, odjuga, pacarija, gnilec, d***. Smučanje po takšnem snegu ima že značilnosti smučanja na vodi in zato zahteva posebno tehniko. Posebno pomembno je, da je smučar oblečen v neoprensko obleko in opremljen s kakovostnim rešilnim jopičem. Tudi reševalec iz vode ob progi spusta ni nepotreben varnostni element. Ob tem naj opozorimo, da morajo biti priprave za spuste po pobočjih, opremljenih s takšno podlago, glede na dolžino in moč motorja registrirane pri Upravi Republike Slovenije za pomorstvo.

In kaj naj povemo za konec? Turnosmučarska znanost se mora razvijati in bogatiti. Zatorej so vsakršni dodatni prispevki velecenjenih mož z akademsko izobrazbo s področja turnega smučanja nad vse dobrodošli. Vsem pa prav lep, že skoraj pozabljen pozdrav: Smuk! ○